

SURİYE'DE DEĞİŞİMİN ORTAYA ÇIKARDIĞI TOPLUM: SURİYE TÜRKMENLERİ

THE COMMUNITY BROUGHT UP TO AGENDA UPON THE
TRANSITION IN SYRIA: THE TURKMENS OF SYRIA

المجتمع الذي أظهره التغيير في سوريا : تركمان سوريا

ORTADOĞU STRATEJİK ARAŞTIRMALAR MERKEZİ
CENTER FOR MIDDLE EASTERN STRATEGIC STUDIES
مركز الشرق الاوسط للدراسات الاستراتيجية

ORSAM-ORTADOĞU TÜRKMENLERİ PROGRAMI
ORSAM-MIDDLE EASTERN TURKEMEN PROGRAMME
برنامج دراسات تركمان الشرق الاوسط

SURİYE'DE DEĞİŞİMİN ORTAYA ÇIKARDIĞI TOPLUM: SURİYE TÜRKMENLERİ

THE COMMUNITY BROUGHT UP TO AGENDA UPON THE TRANSITION IN SYRIA: THE TURKMENS OF SYRIA

المجتمع الذي أظهره التغيير في سوريا : تركمان سوريا

ORSAM Rapor No: 83
ORSAM-ORTADOĞU TÜRKMENLERİ PROGRAMI Rapor No: 14

Kasım 2011

Ankara - TÜRKİYE ORSAM © 2011

Bu raporun içeriğinin telif hakları ORSAM'a ait olup, 5846 Sayılı Fikir ve Sanat Eserleri Kanunu uyarınca kaynak gösterilerek kısmen yapılacak makul alıntılar ve yararlanma dışında, hiçbir şekilde önceden izin alınmaksızın kullanılamaz, yeniden yayımlanamaz. Bu raporda yer alan değerlendirmeler yazarına aittir; ORSAM'ın kurumsal görüşünü yansıtmamaktadır.

ORTADOĞU STRATEJİK ARAŞTIRMALAR MERKEZİ

Tarihçe

Türkiye’de eksikliği hissedilmeye başlayan Ortadoğu araştırmaları konusunda kamuoyunun ve dış politika çevrelerinin ihtiyaçlarına yanıt verebilmek amacıyla, 1 Ocak 2009 tarihinde Ortadoğu Stratejik Araştırmalar Merkezi (ORSAM) kurulmuştur. Kısa sürede yapılanan kurum, çalışmalarını Ortadoğu özelinde yoğunlaştırmıştır.

Ortadoğu’ya Bakış

Ortadoğu’nun iç içe geçmiş birçok sorunu barındırdığı bir gerçektir. Ancak, ne Ortadoğu ne de halkları, olumsuzluklarla özdeşleştirilmiş bir imaja mahkum edilmemelidir. Ortadoğu ülkeleri, halklarından aldıkları güçle ve iç dinamiklerini seferber ederek barışçıl bir kalkınma seferberliği başlatacak potansiyele sahiptir. Bölge halklarının bir arada yaşama iradesine, devletlerin egemenlik halklarına, bireylerin temel hak ve hürriyetlerine saygı, gerek ülkeler arasında gerek ulusal ölçekte kalıcı barışın ve huzurun temin edilmesinin ön şartıdır. Ortadoğu’daki sorunların kavranmasında adil ve gerçekçi çözümler üzerinde durulması, uzlaşmacı inisiyatifleri cesaretlendirecektir. Söz konusu çerçevede, Türkiye, yakın çevresinde bölgesel istikrar ve refahın kök salması için yapıcı katkılarını sürdürmelidir. Cepheleşen eksenlere dâhil olmadan, taraflar arasında diyalogun tesisini kolaylaştırmaya devam etmesi, tutarlı ve uzlaşmacı politikalarıyla sağladığı uluslararası desteği en etkili biçimde değerlendirebilmesi bölge devletlerinin ve halklarının ortak menfaatidir.

Bir Düşünce Kuruluşu Olarak ORSAM’ın Çalışmaları

ORSAM, Ortadoğu algımasına uygun olarak, uluslararası politika konularının daha sağlıklı kavranması ve uygun pozisyonların alınabilmesi amacıyla, kamuoyunu ve karar alma mekanizmalarına aydınlatıcı bilgiler sunar. Farklı hareket seçenekleri içeren fikirler üretir. Etkin çözüm önerileri oluşturabilmek için farklı disiplinlerden gelen, alanında yetkin araştırmacıların ve entelektüellerin nitelikli çalışmalarını teşvik eder. ORSAM; bölgesel gelişmeleri ve trendleri titizlikle irdeleyerek ilgililere ulaştırabilen güçlü bir yayım kapasitesine sahiptir. ORSAM, web sitesiyle, aylık Ortadoğu Analiz ve altı aylık Ortadoğu Etütleri dergileriyle, analizleriyle, raporlarıyla ve kitaplarıyla, ulusal ve uluslararası ölçekte Ortadoğu literatürünün gelişimini desteklemektedir. Bölge ülkelerinden devlet adamlarının, bürokratların, akademisyenlerin, stratejistlerin, gazetecilerin, işadamlarının ve STK temsilcilerinin Türkiye’de konuk edilmesini kolaylaştırarak bilgi ve düşüncelerin gerek Türkiye gerek dünya kamuoyuyla paylaşılmasını sağlamaktadır.

İçindekiler

Takdim.....	4
Özet.....	5
Giriş	6
1. Tarihçe.....	6
2. Günümüzde Suriye Türkmenleri	8
2.1. Şam Türkmenleri.....	9
2.2. Halep Türkmenleri.....	9
2.3. Humus Türkmenleri	12
2.4. Bayır – Bucak (Lazkiye) Türkmenleri	13
2.5. Hama Türkmenleri.....	14
2.6. Golan (Kuneytra) Türkmenleri	14
2.7. Tartus Türkmenleri.....	15
2.8. Rakka Türkmenleri	15
2.9. Idlib Türkmenleri	16
2.10. Dera Türkmenleri	16
3. Suriye Türkmenlerinin Aşiret, Mezhep ve Nüfus Yapıları	16
4. Suriye Türkmenlerinin Sosyal, Siyasal ve Ekonomik Durumu	17
Sonuç Yerine: Suriye’de Halk Ayaklanması ve Türkmenler	18
Harita – 1 Suriye Türkmenlerinin Yaşadıkları Bölgeler	17
Tablo – 1 Şam’a Bağlı Türkmen Köy ve Kasabaları	9
Tablo – 2 Halep’e Bağlı Türkmen Köy ve Kasabaları.....	10
Tablo – 3 Humus’a Bağlı Türkmen Köy ve Kasabaları.....	12
Tablo – 4 Lazkiye’ye Bağlı Türkmen Köy ve Kasabaları	13
Tablo – 5 Hama’ya Bağlı Türkmen Köy ve Kasabaları	14
Tablo – 6 Kuneytra’ya Bağlı Türkmen Köy ve Kasabaları	15
Tablo – 7 Tartus’a Bağlı Türkmen Köy ve Kasabaları	15
Tablo – 8 Rakka’ya Bağlı Türkmen Köy ve Kasabaları.....	15
Tablo – 9 Idlib’e Bağlı Türkmen Köy ve Kasabaları.....	16
Tablo – 10 Dera’ya Bağlı Türkmen Köy ve Kasabaları.....	16
Tablo – 11 Günümüzde Suriye Türkmenlerinin Vilayetlere Göre Nüfus Dağılımı	17

TAKDİM

Arap Baharı'nın Mart 2011 tarihinde Suriye'ye sıçraması ile ülkede uzun yıllardır üstü örtülen yeni toplumsal dinamikler ortaya çıkarmaya başlamıştır. Bu dinamiklerden biri Türkiye açısından akraba topluluk olması nedeniyle ayrı bir önem taşıyan Suriye Türkmenleridir. Suriye Türkmenleri, Suriye'de olası bir yeni siyasal yapılanma içinde etkin bir aktör olarak yar alma çabası içindedir. Çalışmada detaylı olarak okuyacağınız üzere Suriye'de 1,5 milyon civarında Türkçe konuşan ve 2 milyona yakın dilini unutmuş Türkmen yaşamaktadır. Suriye'nin sosyal yapısının heterojen niteliği göz önüne alındığında bu rakam siyasal sürece etkisi bakımından son derece önemlidir. Ancak Suriye Türkmenleri hem akademik hem de siyasi olarak yıllarca ihmal edilen bir çalışma alanı olagelmıştır. Suriye Türkmenleri uzun yıllar örgütlenememiş olmaları ve Türkiye'den kopuk yaşamış olmaları nedeniyle dillerini ve hatta kimliklerini kaybetme riski ile karşı karşıyadır.

Ali Öztürkmen, Bilgay Duman ve Oytun Orhan tarafından kaleme alınan bu çalışma söz konusu boşluğu doldurma ve gelecek çalışmalara katkı sunma çabasının ürünüdür. Bu rapor ile çok iyi bilinmediğini düşündüğümüz Suriye'de Türkmen varlığı konusunda kapsamlı ve detaylı bir çalışma ortaya koymaya çalıştık. Çalışmada yer alan birçok veri Suriye'deki saha çalışmalarına, gözlemlere dayanmaktadır. Çalışmada yer alan bilgilerin birçoğu kendisi de Suriye Türkmeni olan Ali Öztürkmen'e ait. Bunun yanı sıra ORSAM uzmanları da daha önce gerçekleştirdikleri saha çalışmasında elde ettiği veri ve gözlemleri rapora yansıttı. Raporu önemli kılan bir diğer unsur Suriye'de yer alan bütün Türkmen köylerinin listesi sunulmaya çalışılmış olmasıdır. Kuşkusuz tespit edilenlerin ötesinde Türkmen yerleşim yerleri mevcuttur. Bunun yanı sıra Türkmen boylarının günümüz Suriye topraklarına ilk yerleşimleri, o tarihten günümüze geçirdikleri evreler ele alınmıştır. Sonuç olarak da Suriye'de yaşanan halk ayaklanması Türkmenler açısından değerlendirilmiştir.

Suriye Türkmenleri konusunda hazırlanacak çalışmalara katkı sunması dileğiyle bu özgün çalışmayı kamuoyunun ilgisine sunuyor ve emeği geçen herkese teşekkürlerimizi sunuyoruz.

Hasan Kanbolat
ORSAM Başkanı

Hazırlayanlar: Ali Öztürkmen, Suriye Türkmen Hareketi Sözcüsü
Bilgay Duman, ORSAM Ortadoğu Uzmanı
Oytun Orhan, ORSAM Ortadoğu Uzmanı

SURİYE'DE DEĞİŞİMİN ORTAYA ÇIKARDIĞI TOPLUM: SURİYE TÜRKMENLERİ

Özet

- 7. yüzyıldan itibaren Oğuz boyları akıncılarının Irak ve Suriye'de görünmeye başladığı ve yoğun Türk göçlerinin 10. ve 11. yüzyıllarda gerçekleştiği bilinmektedir. Tolunoğulları ile başlayan Türklerin yerleşimi 11. yüzyılda Selçukluların bölgeye gelmesi ile devam etmiştir. Buradaki Türk boyları, 1096 yılında Haçlı seferleri başladığında Selahattin Eyyubi komutasındaki Müslümanlarla birleşerek Haçlılara karşı bölgeyi savunmuştur.

- Yavuz Sultan Selim, 1516 yılında Mercidabık'ta Memlûkluları yenerek bugünkü Suriye topraklarını Osmanlılara bağlamıştır. 1516'dan sonra yönetimi Osmanlı Devleti'ne geçen bölge 1918 yılına kadar kesintisiz olarak 402 yıl boyunca Türklerin hakimiyeti altında kalmıştır. Bu dönemde Suriye'de Türkmen yerleşimi artarak devam etmiş ve bölgede önemli bir Türk nüfusu oluşmuştur.

- I. Dünya Savaşı sonrasında bölgedeki Türk idaresi sona ermiştir. Ancak Türkiye'nin Suriye'ye olan ilgisi Kurtuluş Savaşı sırasında da devam etmiştir. Osmanlı'nın çekilmesi ile Suriye Türkmenleri milli mücadeleye başlamıştır. Ahmet Nabğalı liderliğindeki Suriye Türkmenleri, Gazi Mustafa Kemal'in de ilgisini çekmiştir. O tarihlerden bu yana Suriye Türkmenleri henüz lider çıkaramamıştır.

- Türkiye ile Fransa arasında 20 Ekim 1921 tarihinde imzalanan Ankara Anlaşması'nın 7. maddesi, "Suriye'deki Türkmenlerin resmi dillerinin Türkçe olması ve tüm kültürel sosyal haklarının korunmasını" içermektedir. Dolayısıyla Ankara Anlaşması Suriye Türkmenleri konusunda Türkiye'ye garantörlük vermiştir.

- Suriye'de Türkçe konuşan Türkmen sayısının yaklaşık bir buçuk milyon, Türkçeyi unutmuş Türkmenlerle beraber sayının 3,5 milyon civarında olduğu belirtilmektedir. Dillerini unutmuş olan Türkmenler kimliklerinin bilincinde olmakla birlikte yaşadıkları bölgenin dili, kültürü ile bütünleşmiştir. Ancak Türkmen kimliklerinin bilincindedirler. Küçük gruplar halinde yaşayanlar önemli ölçüde Araplaşmıştır. Suriye Türkmenlerinin büyük çoğunluğu Sünni Hanefi mezhebine mensuptur. Çok az sayıda Alevi Türkmen bulunmaktadır. Suriye Türkmenlerinin konuştukları diller Arapça ve Türkçedir. Türkiye Türkçesine çok yakın bir Türkçe konuşulmaktadır.

- Suriye Türkmenlerinin ekonomik faaliyetlerine bakıldığında, Halep Türkmenlerinin genellikle tarım ve ayakkabı sanayisi ile geçimlerini sağladıkları görülmektedir. Lazkiye ve Tartus Türkmenleri narenciye ve ormancılıkla meşgul olurken Hama ve Humus Türkmenleri hayvancılık ve tarımla uğraşmaktadırlar. Şam'da yaşayan Türkmenler memurluk ve serbest meslek, Rakka ve Dera'da ise tarım başlıca gelir kaynağıdır.

- Kimi dönemlerde bazı çıkışlar olsa da genel olarak Türkmenler arasında siyasal bir milliyetçilik gelişmemiştir. Türkmenler arasında tepkisel ve kültürel bir milliyetçilik vardır. Suriye sisteminin sert yapısı, Türk hareketinin siyasallaşmasını önlemiştir. Ancak özellikle son halk ayaklanması ile beraber uyanışa geçen bir Türkmen milliyetçiliği de görülmektedir. Kendi haklarını aramak, Suriye toplumu içinde kendi benliklerini bulmak ve varlıklarını ispat etme çabası içindedirler.

- Suriye'de yaşanan halk ayaklanması Suriye Türkmenleri açısından fırsatlar sunmaktadır. Suriye'de devrimin başarıya ulaşması durumunda sivil demokratik bir siyasal sistem ortaya çıkabilir. Bu ortam içinde Suriye Türkmenlerinin en büyük beklentisi, yeni anayasada Suriye halkını oluşturan unsurlardan biri olarak yer almaktır. Bunun yanı sıra anadilde eğitim ve diğer sosyal, kültürel hakların verilmesini talep etmektedirler.

- Türkmenler hali hazırda muhalif hareketlerin içinde yer almaktadır. Suriye genelinde Mart 2011 tarihinden Kasım 2011'e kadar 300 civarında Türkmen hayatını kaybetmiştir. Ayrıca yüzlerce kayıp ve tutuklu Türkmen bulunmaktadır. Türkmenler, Türkiye'den Suriye'yi ve Türkmenleri dünya gündemine taşımalarını beklemektedir. Suriye'de oluşacak yeni devlet sisteminde Türkmen kimliğinin ve haklarının yeni anayasa çerçevesinde korunması konusunda destek olunması gerekmektedir ancak şu ana kadar Türkmenler için henüz somut adım atılmamıştır.

Giriş

Suriye’de 2011 yılının Mart ayı içinde başlayan halk hareketleri uzun yıllardır üstü örtülen yeni toplumsal dinamikleri ortaya çıkarmaya başlamıştır. Dünya ve hatta Türkiye kamuoyunun fazla bilgi sahibi olmadığı ve son zamanlarda Suriye’de değişim sürecinde gündeme gelen topluluklardan biri de Suriye Türkmenleri olmuştur. Suriye Türkmenleri, Suriye’de olası bir yeni siyasal yapılanma içinde etkin bir aktör olmak çabası içindedir. Resmi veri olmamakla birlikte Suriye’de 1,5 milyon civarında Türkçe konuşan ve 2 milyona yakın da dilini unutmamış Türkmen yaşamaktadır. Suriye’nin sosyal yapısının heterojen niteliği göz önüne alındığında bu rakam siyasal sürece etkisi bakımından son derece önemli olabilir. Ancak Suriye Türkmenleri uzun yıllar örgütlenememiş olmaları ve Türkiye’den kopuk yaşamış olmaları nedeniyle dillerini ve hatta kimliklerini kaybetme riski ile karşı karşıyadır.

Suriye Türkmenleri hem akademik hem de siyasi olarak yıllarca ihmal edilen bir çalışma alanı olagelmıştır. Bu çalışma söz konusu boşluğu doldurma ve gelecek çalışmalara katkı sunma çabasının ürünüdür. Bu rapor ile çok iyi bilinmediği düşünülen Suriye’de Türkmen varlığı konusunda kapsamlı ve detaylı bir çalışma ortaya konmaya çalışılmıştır. Çalışmada yer alan birçok veri Suriye’deki saha çalışmalarına, gözlemlere dayanmaktadır. Raporunda yer alan bilgilerin birçoğu kendisi de Suriye Türkmeni olan Ali Öztürkmen’e aittir. Bunun yanı sıra ORSAM uzmanları daha önce gerçekleştirdikleri saha çalışmasında elde ettiği veri ve gözlemleri rapora yansıtmıştır. Raporu önemli kılan bir diğer unsur Suriye’de yer alan bütün Türkmen köylerinin listesi sunulmaya çalışılmış olmasıdır. Kuşkusuz tespit edilenlerin ötesinde Türkmen yerleşim yerleri mevcuttur. Bunun yanı sıra Türkmen boylarının günümüz Suriye topraklarına ilk yerleşimleri, o tarihten günümüze geçirdikleri evreler ele alınmıştır. Sonuç kısmında Suriye’de yaşanan halk ayaklanması Türkmenler açısından değerlendirilmiştir.

1. Suriye Türkmenlerinin Kısa Tarihi

Yakın Doğu’ya Türk göçlerinin başlangıç tarihi net olarak bilinmemektedir. Ancak 7. yüzyıldan itibaren Oğuz boyları akıncılarının Irak ve Suriye’de görünmeye başladığı ve yoğun Türk göçlerinin 10. ve 11. yüzyıllarda gerçekleştiği bilinmektedir. Suriye’ye yerleşen Oğuz boyları iki koldan ilerlemiştir. Birinci kol; Halep, Hama, Humus, ve Şam yöresine yerleşmiştir. Bunlar daha çok Bayat, Avşar, Beğdili, Döger boyuna mensup oymaklardır. Diğer kol Lazkiye ve Trablusşam istikametinde Ensariye dağlarının batısına yerleşen Türk boylarıdır.¹ Mutasım döneminde Şam ve Mısır’a vali olarak tayin edilen Eşnas el Türki ile beraber bölge daha yoğun olarak Türklerle tanışmaya başlamıştır. Tolunoğulları ile başlayan Türklerin yerleşimi 11. yüzyılda Selçukluların bölgeye gelmesi ile devam etmiştir. Türklerin buraya gelen kolu, Oğuzlar’ın Türkmen olarak anılan kısmıdır. Türk etkinliği Selçuklular’ın bölgeye gelişiyle artmıştır. Özellikle Halep, Lazkiye, Trablusşam ve Asi Irmağı vadisi boyunca Hama, Humus ve Şam bölgesinde yerleşim yoğunluk kazanmıştır. Suriye’nin kuzey bölgeleri, Antakya ve çevresi ise 11. yüzyılda yoğun bir Türk yerleşimine sa’ûe olmuştur. 1064 yılında bölgeye gelen Türkler, Karahanlıların Batı Kolu hükümdarı Tamgaç Han’ın oğlu olan Hanoğlu Harun Bey ve ona bağlı 1000 kadar atlı Oğuz’dur. Bölgeye akınlar gerçekleştiren bir diğer grup ise Alp Arslan’ın komutanlarından Afşin Bey ve Sandak Bey’dir. Bölgeye 1070-71 yıllarında Navakkiye Türkleri gelmiş ve hakimiyet altına alma stratejisi izlenmiştir. Özellikle Anadolu’nun fethi için, Ahlat’tan sonra Halep bir hareket üssü işlevi görmüştür.² 1069-1070 yıllarında ise Kurlu ve Atsız Beyler, Güney Suriye’yi tamamen ele geçirmiştir. Selçuklu zamanında Sultan Alparslan Halep şehrini Türkmen komutanlardan Ok Oğlu Atsız’a bırakmıştır. Ok Oğlu Atsız Halep şehrini teslim alır almaz Suriye, Lübnan ve Filistin’i Fatımi hakimiyetinden almaya çalışmıştır. Şam’ı kuşatıp fethedemeyince Golan bölgesinde Türkmen boylarını toparlayarak Filistin’e doğru yürümüştür. Filistin’deki Fatimileri bozguna uğratarak Ramle,

Tabariye ve Kudüs'ü ele geçirmiştir. Ok Oğlu Atsız idare ettiği Türkmen beyliğinin merkezini Kudüs şehri ilan ederek sonrasında Şam'ı kuşatmıştır. 1076 yılında savaşmaksızın Şam'ı ele geçirmiştir. Bu tarihten itibaren Şam merkez olarak Suriye, Lübnan, Ürdün ve Filistin Ok Oğlu Atsız'ın hakimiyeti altına girmiştir. Bu süreç içinde Türkmen boyları günümüz Suriye topraklarını yurt edinmeye devam etmiştir. Daha sonraki dönemde de Orta Asya, Güney Kafkasya (Azerbaycan) ve Anadolu'dan Suriye'ye Türkmen boyları göçmüştür.³ Nihayet Sultan Melikşah, 1078 yılında Tutuş'a Suriye Selçuklu Devleti'ni kurma emrini vermiştir. Oğuzların Yıva Boyu ile Bayat, Avşar, Begdilli, Döğer ve Üçoklar oymakları Şam ve Halep'e yerleşmiştir. Buradaki Türk boyları, 1096 yılında Haçlı seferleri başladığında Selahattin Eyyubi komutasındaki Müslümanlarla birleşerek Haçlılara karşı bölgeyi savunmuştur.⁴ Selahattin Eyyubi'nin Başkomutanı ve Şam Atabeyi Türk askeri lider Nuriddin Zinki Haçlılara karşı en büyük zaferi kazanan kişiydi.

Zinki Atabey Devletinden sonra Eyyubi Devleti yerini Memluklar (Kölemenogulları)'a bırakmıştır. Suriye, 1260'tan itibaren bir Türk devleti olan Memlukların hakimiyeti altına girmiştir. İdaresi ve askeri gücü Türklerden oluşan bu devlet Suriye'ye yaklaşık 250 sene hakim olmuştur. 1243 yılında Köseadağ Savaşında Moğollara yenilen Türk boyları Halep bölgesine yerleşmiştir. Bu dönemde Suriye'ye gelen Türk çadır sayısının 40.000 olduğu tahmin edilmektedir.⁵ Yavuz Sultan Selim, 1516 yılında Mercidabık'ta Memlukluları yenerek bugünkü Suriye topraklarını Osmanlılara bağlamıştır.

1516'dan sonra yönetimi Osmanlı Devleti'ne geçen bölge 1918 yılına kadar kesintisiz olarak 402 yıl boyunca Türklerin hakimiyeti altında kalmıştır. Bu dönemde Suriye'de Türkmen yerleşimi artarak devam etmiş ve bölgede önemli bir Türk nüfusu oluşmuştur.⁶ Osmanlı Devleti zamanında Suriye'de bulunan bazı Arap aşiretlerinin baskısı sonucunda Türkler Anadolu'nun içlerine göç etmeye zorlanmıştır. Ortaya çıkan olumsuz nüfus değişimi Osmanlı

Devleti'ni tedbir almaya itmiştir. Aneze Araplarının saldırısını önlemek için Rakka'ya Türk aşiretleri yerleştirilmeye başlanmıştır. Böylece güneydeki Arap saldırılarının önü alınmaya çalışılmıştır.⁷ Bazı Türkmen boylarının bu bölgelere yerleştirilme nedenlerinden biri de isyan etmelerinden dolayı cezalandırma amaçlıdır.

I. Dünya Savaşı sırasında Osmanlı Türk idaresine baş kaldıran Şerif Hüseyin ve oğlu Faysal liderliğindeki Araplar, 26 Ekim 1918'de Halep'i ele geçirmiş ancak savaş sonrası Fransa'nın manda yönetimi altına girmişlerdir. Böylece bölgedeki Türk idaresi sona ermiştir. Bütün bu gelişmelere rağmen, Türkiye'nin Suriye'ye olan ilgisi Kurtuluş Savaşı sırasında da devam etmiştir. Bu dönem bölgedeki Türkler için sıkıntılı geçmiştir. Fransa'nın işgal hareketi Arapları Türklerle birlikte hareket etmeye yönlendirmiştir. Osmanlı'nın çekilmesi ile Suriye Türkmenleri milli mücadeleye başlamıştır. Ahmet Nabğalı liderliğindeki Suriye Türkmenleri, Gazi Mustafa Kemal'in de ilgisini çekmiştir. Ancak Nabğalı daha sonra Suriyeli bir ajan tarafından öldürülmüştür. Bu dönemde Fransa işgaline karşı oluşturulan Türkmen çeteleri büyük direniş sergilemiştir. Halep'te Nüveyran Oğuz, Lazkiye'de Suhta Ağa komutasında iki Türkmen çetesi oluşturulmuştur. Bu liderler ve direniş grupları da Gazi Mustafa Kemal'in takdirini kazanmıştır. Nüveyran Oğuz, Fransa yanlısı Elbeyli beylerini Sipahiler Köyünde Kuvay-i Milli Kuvvetleri ile birlikte öldürülmesine karşılık Mayıs 1940 tarihinde Gaziantep'te öldürülmüştür. Silah arkadaşı Kargen Tirken Polat Dişşo ise Halep'in Munbiç ilçesinde Şih Yahya köyünde Fransız askerlerine karşı taarruz esnasında şehit olmuştur. O tarihlerden bu yana söz konusu isimlerin dışında Suriye Türkmenleri henüz lider çıkaramamıştır.

Daha sonraki dönemde Türkiye ile Fransa arasında Ankara Anlaşması imzalanmıştır. 20 Ekim 1921 tarihli anlaşmanın 7. maddesi, "Suriye'deki Türkmenlerin resmi dillerinin Türkçe olması ve tüm kültürel sosyal haklarının korunmasını" içermektedir. Dolayısıyla Ankara

Anlaşması Suriye Türkmenleri konusunda Türkiye'ye garantörlük vermiştir.

1939'da Hatay'ın Türkiye'ye katılmasıyla yeni bir döneme girilmiştir. 1946'ya kadar Fransa himayesinde kalan Suriye 1958'de Mısır'la birleşip "Birleşik Arap Cumhuriyeti"ni kurmuştur. 3 yıl sonra birlikten ayrılan Suriye 1967 yılında Arap-İsrail savaşında Golan Tepelerini kaybetmiştir. 1970 yılında ülkenin başına geçen Hafız Esad 30 yıl ülkeyi yönetmiştir. Bu zaman içinde Türkiye Suriye komşuluk ilişkileri Soğuk Savaş'ın da etkisiyle gelişmemiş, zaman zaman gergin bir hal almış; su sorunu, Hatay meselesi ve Suriye'nin PKK'ya verdiği destek bu yıllara damgasını vurmuştur. 1998 yılında imzalanan ve teröre karşı işbirliği öngören Adana Mutabakatı'nın imzalanması ile PKK sorunu ortadan kalmış ve bu tarihten itibaren ilişkiler hızla ilerlemiştir.⁸ Yakınlaşan ilişkiler Suriye Türklerinin konumunu da olumlu yönde etkilemiştir.

2. Günümüzde Suriye Türkmenleri

1906'da yayınlanan Halep Vilayeti Salnamesinde günümüz Suriye coğrafyasında ne kadar Türk'ün yaşadığına ilişkin verilere rastlanmaktadır. Belgede, Halep'te yer alan Türk mahallelerinin adları sayılmaktadır. Halep dışında 350 Türk köyünün varlığı belgede yer almaktadır. Buna göre Halep şehri ve çevresinde 200 bin, Lazkiye bölgesinde 150 bin, Telkere civarında 50 bin, Kuneytra (Golan) bölgesinde 100 bin ve diğer bölgelerde 300 bine yakın Türk yaşamaktadır. Böylece belgeden 20. yüzyılın başlarında Suriye'de 1 milyona yakın Türk'ün yaşadığı anlaşılmaktadır.⁹ Günümüzde Suriye Türkmenlerinin nüfusuna ilişkin resmi veya bilimsel araştırmalara dayalı rakamlar bulunmamaktadır. Son resmi sayıma göre Suriye'nin nüfusu yaklaşık 23 milyondur. Bu nüfus içinde Türkmen nüfusuna ilişkin farklı rakamlar verilmektedir. Suriye Türkmenlerinin ifadelerine göre Türkçe konuşan Türkmen sayısının yaklaşık bir buçuk milyon, Türkçeyi unutmuş Türkmenlerle beraber sayının 3,5 milyon civarında oldu-

ğu belirtilmektedir.¹⁰ Dillerini unutmuş olan Türkmenler kimliklerinin bilincinde olmakla birlikte yaşadıkları bölgenin dili, kültürü ile bütünleşmiştir. Ancak Türkmen kimliklerinin bilincindedirler.¹¹ Suriye'de büyük gruplar halinde yaşayan Türkmenler, milli benliklerini koruyabildikleri halde küçük gruplar halinde yaşayanlar önemli ölçüde Araplaşmıştır.¹²

Dini yapıya bakıldığında Suriye Türkmenlerinin büyük çoğunluğu Sünni Hanefi mezhebine mensuptur. Çok az sayıda Alevi Türkmen bulunmaktadır.¹³ Suriye Türkmenlerinin konuştuğu diller Arapça ve Türkçedir. Türkiye Türkçesine çok yakın bir Türkçe konuşulmaktadır.¹⁴ Suriye Arap Cumhuriyeti'nde azınlık olarak sadece Ermeniler kabul edilmektedir. Diğer topluluklar Suriye Arap vatandaşı olarak kabul edilmektedir. Bu tanımlamadan dolayı yönetim Türkmen ya da diğer toplumlara örgütlenme izni vermemektedir. Bu nedenle Türkmenlerin Türkmen adı altında bir örgütlenmesi bulunmamaktadır.¹⁵

Şam bölgesinde yaşayanlara Şam Türkmeni denirken, Halep ve Rakka bölgesindekilere Halep veya Culap Türkmeni, Lazkiye Türkmenlerine Bayır-Bucak Türkmeni denmektedir. Ülkenin diğer toplulukları tarafından "Türkmenler" olarak adlandırılmaktadır. Suriye'de Beydilli (Kadirli, Araplı, Begmişli, Ulaşlı, Karışıklı, Güneçbayraktar, Gazlı), Elbeyli (Gavurillı, Şahveli, Tırıklı, Tavli, Ferizli, Kara Taşlı, Doğanlı), Barak (Tabur, Kasımlı, Torun, İsalı, Tiryaki, Gökbakan, Mahmutlu), Bayat, Bayındırlı, Budak, Karkin, Karamanlı, Sallur, İsabeğli, Karakeçili, Musabeğli, Avşar, Bayındır, Berilli, Torun, Yörük, İse Beyli, Karamanlı, Şark Evli, Gızıklı, Bozgeyikli Dede, Karakoyunlu, Sincar gibi Türkmen boyları yaşamaktadır. Bu Türkmen boyları ile Anadolu'daki uzantıları olan Türk boyları arasında inanç, gelenek ve folklorik pratikler bakımından çok önemli benzerlikler bulunmaktadır.

Suriye'de Türkçe eğitim yapan okullar olmadığı gibi, Türkmenleri bir arada tutan herhangi bir örgütlenme de bulunmamaktadır.

Köy ve kasabalarda yaşamaya devam eden Türkmenler kendi aralarında Türkçe konuşmayı sürdürmektedir. Yüksek eğitim yapan Türkmenler'in sayısı çok azdır ve Türkiye'de eğitim alanlar da Suriye'ye geri dönmeyi tercih etmektedir. Türkçe okur-yazar da son derece azdır. Türkçe yayın organları, 1922'den 1937'ye kadar, sürgündeki Refik Halit'in de katkılarıyla çıkan "Doğru Yol" ve "Vahdet" olmuştur. Suriye Türkmenleri, şive ve edebiyatları bakımından Türkiye'nin bir uzantısı gibidir. Suriye'de konuşulan ağız, Hatay bölgesinde konuşulan Türkmen ağızlarının bir devamı niteliğindedir. Hama ve Humus Türkmenlerinin şivesi eski Osmanlı diline son derece yakındır.

Suriye Türkmenleri günümüzde Şam, Halep, Humus, Lazkiye, Hama, Kuneytra, Tartus, Rakka, Idlib, ve Dera vilayetlerinde yaşamaktadır. Bundan sonraki bölümde sıralanan bölgelerde yaşayan Türkmenler hakkında bilgi verilmeye çalışılacaktır.

2.1. Şam Türkmenleri

Şam'da farklı geçmişe sahip üç ayrı Türkmen topluluğu bulunmaktadır. Birincisi Osmanlı döneminden kalmış zengin Türkmen ailelerdir. İkincisi Golan Tepeleri'nin İsrail tarafından işgal edilmesinin ardından bölgeden göç etmek zorunda kalarak Şam'a yerleşen Türkmenlerdir. Üçüncü grup ise Türkiye'de cumhuriyet devrimleri sırasında Türkiye'den Suriye'ye göç eden Türkmenlerdir.

Cumhuriyet'in ilk yıllarında hayata geçirilen devrimleri kabul etmeyen ve Anadolu'da yaşayan bazı Türkler Şam şehrine göç etmiştir. Sayıların net olmamakla birlikte bu şekilde on bin civarında Türk Şam'a gitmiştir. Bu topluluk şu an Şam'ı çevreleyen Kassiyun dağ eteklerinde Muhacirun mahallesinde oturmaktadır. Muhyiddin Arabi'nin türbesinin etrafında yoğunlaşan bu yerleşim birimi Suriye'de "Türk Mahallesi" olarak bilinmektedir.¹⁶ Bunun yanı sıra Şam'ın Mesekin Berze, Muhayyem, Hacer Esved, Kadem, İşşıl Verver ve Cobar Hırmallı

mahallelerinde yaşamaktadırlar. Şehir merkezinde yaşayan Türkmen asıllı aileler Araplaşmıştır.

Bunun yanı sıra Osmanlı döneminden kalan toprak sahipleri ve zengin tüccar Türk aileler bulunmaktadır. Bu topluluk Türklüklerini unutmamış olmasına rağmen Türkçeyi unmuş ve devletle yakın ilişkiler geliştirmiştir.¹⁷ Şam ili şehir merkezinde Araplaşmış Türkmen asıllı ailelerden bazıları şu şekildedir: Ağrıbuş, Akbıyık, Aclıkın, İlçi, İbiş, Bereket, Bizim, Boğa (El-Hüseyni), Begdaş, Beyazid, Beytar, Terzi, Şeybani, Tillü, Temirağa, Türkmeni Tarakçı, Demir, Kaleci, Keçeci, Cebeci, Çuhadar, Çolak, Hani, Hoca, Hurdacı, Dalati, Dardari, Dergil, Duhman, Deveci, Rahavancı, Zirкли, Zeki, Zengi, Serdest, Sakati, Sultan, Trabzonlu, İzmirli, Antepli, Urfalı, Mardinli, Tokatlı, Erzurumlu, İstanbullu, Morali, Şerbeci, Şerbetci, Şemdinağa, Sarıcalı, Karabatak, Gençosman, Gencyusufpaşa, Sabbağ, Susu, Tavlu, Abid, Abacı, Arabikatibi, Attar, Itri, Azim, Azme, Kabbani (Akbıyık dalı), Katlan, Kaşlan, Kassab, Kaltacı, Kuvvetli, Kapıkolu (Kolu), Mahmalcı, Merdembeg, Malas, Malatyalı, Nakişbendi, Uzun, Keleş, Buhari, Buharalı, Dağıstani, Dokmak, İmadi, Muradi, Biyk,Sılo, Kem almaz, Kerkütlü, Basmacı, Kerküklü.

Az sayıda bir kısım Türkmen Şam'ın kırsalında yaşamaktadır.

Tablo – 1 Şam'a Bağlı Türkmen Köy ve Kasabaları

İl: Şam		
Eski	Türkçe İsmi	Yeni Araplaştırılmış İsmi
	Bily	Bily
	Rihayba	Rihaybeh
	Kaldun	Marah
	Hatit Türkmen	Hatit Türkmen

2.2. Halep Türkmenleri

Halep, Anadolu'dan daha önce Türkleşen bir şehir olmuştur. 1906 yılında yayımlanmış

olan Halep Vilayeti Salnamesi'nde yer alan Türkçe mahalle isimleri şunlardır: Hamidiye, Aziziye, Selimiye, Akyol, Altunboğaz, Oğulbey, Badıncık, Balıbulgur, Tatarlar, Karaman, Çukurcuk, Çukurkestal, Hamzabey, Hensebil, Haraphan, Şakırağa, Şahinbey, Saçlıhan, Farfara, Kazasker, Kilise, Küçükkilise, Mahmutbey, Müstadembey, Harundere, Almacı.

Günümüzde de Halep şehrinde çok sayıda Türkmen yaşamaktadır. Halep halen, birçok Türk mimari ve sanat eserinin bulunduğu ve sokaklarında Türkçenin konuşulduğu bir şehirdir. Bölge nüfus, kültür yapısı itibarıyla Güneydoğu Anadolu bölgesinin devamı niteliğindedir. Şehir merkezinde Hüllük, Kadı Asker, Hayderiyye ve Eşrefiyye önemli Türkmen mahalleleridir. Şehir merkezinde bulunan mahallelere ilaveten; Kurdağı, Azez, Bab, Münbiç, Carablus Kazalarında olmak üzere Halep Bölgesinde toplam 145 Türkmen köyü mevcuttur.

Halep şehir merkezinde bulunan ve boy yapısını kaybetmiş Türkmen kökenli ailelerden bazıları şunlardır: Şahbender, Ataşoğlu, Mudderrıs, Basmacı, Kethuda, kahya, Ağa, Paşa, Sallur, Çelebi, Zıkırt, Silo, Garkinavi, Türkmeni, Utri, Delati, Kerküklü, Hıbbu, Bazarbaşı, Dellalbaşı, İzmirli, kerzün, Bekir, El beli, Kevakibi, Mahli, Barak, Gillo, Deymuk, Reşit, Aebo, Esvad, Şekşuk, Milla, Yeğen, Ataşoğlu, Kahya, Basmacı, El Türk, Sayıslı, Kör, Sarı, Sarı güzel, Bölükbaşı, Eşki, Nesimi, Haydar, Biriçikli, Mamo, Dışşo, Beydilli, Tokuz, Mertdilli, Maraşlı, Sasile, Hoca, koca, Hazurri, Kemalmaz, Altıncı, Katırcı, Kilisli, Derde, Dudık, Bekir, Şekşuk, Milla, Çavuş, El Esvat, Yoz Katlı, Kayyali.

Tablo – 2 Halep'e Bağlı Türkmen Köy ve Kasabaları

İl: Halep	İlçe: El Bab
Eski Türkçe İsmi	Yeni Araplaştırılmış İsmi
Çobanbey	El Rai
Kalkım	El Nahda
Ufuk	El Vakıf
Doyuran	El Toyran

Edebet	Hadabat
Alıcı	Tel Atiya
Mazıcı	El Amiriye
Sekizler	El Musemmene
Paltacık	El Zahra
Hava Hüyük	Tel Hava
Haji Köse	Haj Köse
Öküz Öldüren	El Verde
Aşnenın Harabası	Mazrat Haj Vali
Başköy	Kıbbesin
Buzluca	Selce
Tililih	Tililih
Babı Leylim	Bab Leymun
Juppın	Juppın
kocalı	El Misene
Memilli	Um El Sedeye
Zılf	Zuluf
Kersenli	El kersenli
Ayyaşa	El Ayyaşa
Halil Oğlu	El Haliliye
Haji Veli	Haj Vali
Çörten Hüyük	Tel Mizab
Taş Kapı	Bab El Hacar
Halsa	halisa
Arapçordık	El Eyubiye
Askerin Harabesi	Hirbit Asker
Sinsile	Sinsile
Mulla Yakup	Şih Yakup
Boğaz	Boğaz
Bizeaa	Bizeaa
Sandı	Sendi
Kabaren	El Eseriyye

İl: Halep	İlçe: Carabulus
Eski Türkçe İsmi	Yeni Araplaştırılmış İsmi
Cerablus Merkez (Belli bir sayıda Türkmen)	Cerablus Merkez
Balabay	Balabay
Balban	Balban
Çemil	Çemil
Zügara	Zügara
Kantara	Kantara
Belva	Selva
Yağmacı	El Mugira
Arap Aziz	Arap Ezze
Gındıra	Gındıra

Boz Hüyük	Tel Agbar
Zugara	Tel Cimel
Gubba	Gubut Türkmen
Haydar Başa	Haydar Başa
Eyn Dedet	Eyn Dedet
Debis	Debis
Kanlı kuyu	Cubul Dem
Kadılar	El Kadi
Şehit Mirze	Mirza Şehit
Kurucu Hüyük	Tel Kebir
Doğu Avşar Ocağı	El Avşariye El Şakiyye
Um Rosetahtani	Um Rosetahtani
Amarine	Amarine
Daş Atan	Daş Atan
Tel Şeir	Tel Şeir
Dügünük	Dügünük
Taşlı Hüyük	Tel Hacar
Beliz	Bilis
Sipahiler	El Vursen
Yıldız	El Nicme
Gındırıya	El Gındırıya
Zirbe	Zirbe
Kullu	El Kuliya
Nabgah	Nabgah
Dendel Oğlu	Dendel Oğlu
Yusuf Bey	Yusuf Bey
Avşariyye	Avşariyye
Kara Göz	Eyn El Suvde
TaÊı	TaÊı
Kerpiçli	Tel Ali
Gavur Elli	Gendure

İl: Halep	İlçe: Munbiç
Eski Türkçe İsmi	Yeni Araplaştırılmış İsmi
Batı Avşar Ocağı	El Avşariye El Garbiyye
Beş Çırın	Beş Çırın
Ağ Taş	Hacar El Abyad
Bir Hillo	Bir Hillo
Cute	Cute
Hayye Sagir	Hayye Sagir
Hırfen	Hırfen
Gazzeviyye	Gazzeviyye
Mugiret	Mugiret
ŞeÂr	ŞeÂr
Camus Veren	El Camusiyye
Cubbul Arus	Cubbul Arus
Cubbul Kader	Cubbul Kader

Hammem Sagir	Hammem Sagir
Hayye Kabir	Hayye Kabir
Taffal	Taffal
Kabir İmo	Kabir İmo
Boz Geyikli	Boz Geyikli

İl: Halep	İlçe: Azaz
Eski Türkçe İsmi	Yeni Araplaştırılmış İsmi
Kefer Neye	Kefer Neye
Kefer Şuş	Kefer Şuş
Barak Atlı	Baragite
Elbil	Elbil
Kara Köprü	Kara Köprü
Tel Ar	Tel Ar
Çekkeh	Çekkeh
Harcele	Harcele
Raeil	Raeil
Muarin	Muarin
Saman Dere	Sandara
İğde	Zeyzefun
Şiferin	Şiferin
Tel Şeir	Tel Şeir
Kefer Kan	Kefer Kan
Cine	Cine Eterib
Mearıt Artig	Mearıt Artig
Telelin	Telelin
Kara Mezer	Kara Mezer
Şemmerin	Şemmerin
Sucu	El Selama
Muarrast El Hatib	Muarrast El Hatib
Dudiyen	Dudiyen
Yeni Yapan	Yeni Yapan
Delha	Delea
Türkmen Bareh	Türkmen Bareh
Uveylin	Uveylin
Havar	Havar Kılıs
Gidriş	Gidriş
Carıs	Carıs
Migidin	Migidin
Bahvarta	Bahvarta
Meryemin	Meryemin

İl: Halep	İlçe: Afrin
Eski Türkçe İsmi	Yeni Araplaştırılmış İsmi
Çeleme	Çeleme
İki dam	İki dam
Muarrata	Muarrata

İl: Halep		İlçe: Ayn Arab (Arap Pınarı)	
Eski Türkçe İsmi		Yeni Araplaştırılmış İsmi	
Göbek Heyyele		Heyyele	
Görük		Görük	

2.3. Humus Türkmenleri

Humus'ta çok sık kullanılan bir atasözüne göre; "Humus'ta kim derse ben Türkmen değilim aslında o Humuslu değildir." Arap tarihçisi Bin el Esir'e göre, 11. yüzyılda Humus'ta büyük bir deprem yaşanmış ve şehri yeniden inşa edenler Türkmenler olmuştur. Ancak günümüzde Humus'ta yaşayan birçok Türkmen Araplaşmıştır. Osmanlı İmparatorluğu devrinde Humus ve Hama'ya yerleştirilen oymaklar şu şekildedir: Kara Avşar, İnallu, Döğer Oğlanı, Hama Değeri Mustafa Kethüda, Hama Düğeri Tabi-i Derviş Kethüda, Şam Beğmişlüsü, Hüccetlü, Kapuuşak, Eymir-i Dündervarlı, Çozlu Çerkezoğulları, İdris Kethüdaya tabi Abalu, Tokuz han Harbendelüsü, Kara Tohtemürlü, Köse Kethüdaya bağlı Şerefli, Uşak obası, Beşiroğulları obası, Eymir-i Sincarlı, Bozlu, Ebu Derda'ya bağlı olan Bozlu, Tohtemürlüsü, Salur (Sellüriyye) Türkmenleri, Dindaşoğlu İsmail Bozulus'a bağlı olan Genceli Avşarı, Kızıl Ali, Danişmendlü'ye tabi Kara Halil.

Humus şehir merkezinde yaşayan Türkmen asıllı aileler ise şunlardır: Atası, Hüseyini, Vafai, El Reyis, Türkmeni, Cansız, Delati, Şişekli, Küvetli, Osman, Eşekli, Bayırlı, Şehirli, Dukancı, El Sufi, Ataaı, Tuzuklu, Delati, El Şimali, Kiriai, Assaf, Kundakçı, El Satlı, El Türk, El Şerefli, Şemsi Paşa, El Amin, Bali, Kahya, Kihya, Nekdeli, Mamiş, Mahli, Haznadar, Kışi, El Terzi, Ramdun, Hamiş, Bazarbaşı, Dendeşi, Şehirli, Belhus, Dükkancı, Abulleben, Sallur, Kassap, Barak, Acioğlan, Nebo, Abduldeyim, Hoca, Küvetli, Amran, Kehi, Deli Osman, Sevadiye, Küçük, Huvçük, El Umar, Sufi, Bekir, Hazzüri, Eço, Mihı, Uyun El Sud, Torun, Osman, Garut, Mahmut, Kaddi, Torun, El Bakrasi, El Emin, Balli Sufi, Hamiş, Çuhadar, Cansız, Çelebi, Hüsemi, Atmaz, Sivaslı, Ah-ras, El Hulu, Siriea, Milla, Taş, Satlı.

Tablo – 3 Humus'a Bağlı Türkmen Köy ve Kasabaları

İl: Humus	
Eski Türkçe İsmi	Yeni Araplaştırılmış İsmi
Tensin	Tensin
El Kacer	El Girnata
Kisin	Kisin
Hazur	Hazur
Arcun	Arcun
Kala	Burç kayı
Hırbit Sude	Hırbit Sude
Telbise	Telbise
Rebiea	Rebiea
Kefer Nen	Kefer Nen
El Hüseyniye	El Hüseyniye
Cusey	Cusey
Hulih	Hulih
Hırbit El Tine	Hırbit El Tine
Teldu	Teldu
Hubub El Rih	Hubub El Rih
Mesel Hule	Mesel Hule
Ganto	Ganto
Umulkasab	Umulkasab
Zare	El Zare
Hasirciye	Hasirciye
Muhtariye	Muhtariye
Şabeniye	Şabeniye
Zafereni	Zafereni
Nizariye	Nizariye
Hart Türkmen	Hart Türkmen
Hasırcık	-
Düğerli	El Dukeryye
El kırad Dasniye	El kırad Dasniye
Kinyit El Asi	Kinyit El Asi
Kara hılı	Akrab
Umulkasab	Umulkasab
Dar El kebir	Dar El kebir
Sinisil	Sinisil
Gızhıl	Gızhıl
Semekiyet	semmekiyet
Semalil	Semalil
Cubeb El Zeyit	Cubeb El Zeyit
Nizariye	Nizariye
Fırklus	Fırklus
Sabuniye	Sabuniye
Bidede	Bidede
Sayid	Sayid

Meşrue Geneye	Meşrue Geneye
Baruha	Baruha
Resim Bağıl	Resim Bağıl
Tel Keleh	Tel Keleh
Haret	Haret
Baruha	Baruha
Tirmali	Tirmali
Zimemir	Zimemir
Cusi	Cusi
Gacer garbi	Mercıl Kıt
Tel Kalah	Tel Kalah
Kurtman	-

2.4. Bayır – Bucak (Lazkiye) Türkmenleri

Bayır – Bucak, Hatay sınırlarından başlayıp Lazkiye sınırlarına kadar uzanan 60 km kadar derinlikte coğrafi yapısı itibari ile Amanos Dağları'nın devamı olan bölgenin adıdır. Hatay'ın Yayladağı ilçesi dahil olmak üzere Lazkiye'ye kadar uzanan bölgede tamamıyla Bayır – Bucak Türkmenleri yaşamaktadır. Bayır – Bucak Türkmenleri, Karamanoğlu Türkmenlerinden olup Osmanlı döneminde İç Anadolu ve Akdeniz bölgelerinden getirilip yerleştirilmişlerdir.¹⁸ Suriye'nin Akdeniz kıyılarında, başta Lazkiye şehir merkezindeki Ali Cemmel Haresi (Türkmen Mahallesi) olmak üzere Basit, Bayır, Kesap nahiy ve köylerinde yaşamaktadırlar. Türkmen köylerinin arasında Arap köyü bulunmamaktadır. Bayır – Bucak Türkmenleri çoğunlukla çiftçilik, reñçperlik ve tarımla uğraşmaktadır.¹⁹

Lazkiye'deki Türkmen yerleşim yerleri; Bayır, Bucak, Burç İslam ve Silayip Türkmen Beldelelerinin yanı sıra aşağıdaki köylerden oluşmaktadır.

Tablo – 4 Lazkiye'ye Bağlı Türkmen Köy ve Kasabaları

İl: Lazkiye	
Eski Türkçe İsmi	Yeni Araplaştırılmış İsmi
Gebelli	Gebelli
Şeren	Hılva
Gülcük	El Dura
Salır	Salır

Cüb	Cüb
Yukarı Karamanlı	-
Murutly	Murutly
Çemeran	Şahrura
İsa Pinar	-
Dervişen	-
Kara Bacak	Sude
Kepir	El Kabir
Yamadi	Yamama
Nisbin	Nisbin
Gantara	Gantara
Günyeli	Günyeli
Hamitli	-
Sılayip Türkmen	Sılayip Türkmen
Katsal Maaf	Katsal Maaf
Turunç	Umul Tuyur
Avanlı	Beit Avan
Yukarı Almalı	Tıfahiye Foganiye
Milla Mahmutlu	El Mahmudiye
Fakih Hasan	Şih Hasan
Dağdağan	Dağdağan
Ferizli	Beit Feres
Kaymaz	Kaymaz
Keseçik	El Halidiye
Keren Gül	El Berki
Yumurcak	-
Kesecik	-
Saldıran	Saldıran
Ayuşlu	-
Rabiya	Rabiya
Gök Dağ	El Hadrae
Çanlı	Gameme
Akça Bayır	Akça Bayır
Cüb Torus	Cüb Torus
Aşağı Karamanlı	-
Rihaniyye	Rihaniyye
Kabaklı	Kabaklı
İse Beyli	İseviyye
Çükürçak	El Vadi
Aplaklı	Beit Aplak
Kelez	Kelez
Çardaklı	Beit Çardak
Yümüçak	Yümüçak
Gıbrıh	Ravda
Ümmetli	-
Baldırlı	-
Burç İslam	Burç İslam

Türkmenli	El Temime
Zinzif	Zinzif
Mılkı	Beit Mılk
Aşağı Almalı	Tıfahiye Tahtaniye
Bedruse	Bedrusiye
Saray	Saray
Keşiş	El Gasseniyye
Çamırlı	Rihan
Çirit Ali	Şekiriye
Fakılı	Beit Vali
Meydançık	-
Gülcak	-
Çalkamalı	-
Kalabah	Kalabah
Filik	Filik

2.5. Hama Türkmenleri

Suriye'nin Hama şehri ve köylerinde önemli sayıda Türkmen yaşamaktadır. Bu topluluklar Humus Türkmenlerinin uzantısıdır. Şehir merkezinde yaşayan Türkmenler Araplaşmıştır. Köylerinde Türkmençe konuşulmaya devam edilmektedir.

Hama şehir merkezinde yaşayan Türkmen asıllı bazı aileler şunlardır: El Ezam, El Asam, El Şarabi, El Sadi, Çiçekli, Gizi, Masarci, Saraç, Uzun, Koçen, Kavut, Gıbış, Koçek, Goca, Hurşid, Erşid, Kundakcı, El Bek, Kocak, Torun, Kasım, Muhammet, Osman, Recep, Paşa, Deli, Akballıya, Ağa, Tınış, Türkmeni.

Tablo – 5 Hama'ya Bağlı Türkmen Köy ve Kasabaları

İl: Hama	
Eski Türkçe İsmi	Yeni Araplaştırılmış İsmi
Tirimis	Tirimis
Hırbınefsih	Hırbınefsih
Caciyeh	Caciyeh
Circisi	Circisi
Tıllıf	Tıllıf
Hilleh	Hilleh
Dir Firdis	Dir Firdis
Aşık Ali	Aşık Ali

İl: Hama		İlçe: Selemiyeye	
Eski Türkçe İsmi		Yeni Araplaştırılmış İsmi	
Muharam Tatani		Muharam Tatani	
Osmaniye		Osmaniye	
Uveir		Uveir	
Tel Sinan		Tel Sinan	
Tel Hasan Paşa		Tel Hasan Paşa	
Kuputulhat		Kuputulhat	
Ayin El Nısır		Ayin El Nısır	

İl: Hama		İlçe: Misyağ	
Eski Türkçe İsmi		Yeni Araplaştırılmış İsmi	
Beyyada		Beyyada	
Huveir Türkmen		Huveir Türkmen	
Ayin Debiş		Ayin Debiş	
Hırmıl		Hırmıl	
El Beydae		El Beydae	
Beit Nater		Beit Nater	
Beit Aslan		Beit Aslan	
Gartman		Gartman	

2.6. Golan (Kuneytra) Türkmenleri

11 ve 12. yüzyılda Golan Tepeleri Müslümanlar ile Haçlılar arasındaki cephe bölgesi olmuştur. Bölge taraflar arasındaki en önemli savaşlara sahneye olmuş ve bu nedenle uzun yıllar yerleşik hayat olmamıştır. Türkmenler Selçuklu döneminde bu bölgeye yerleşmeye başlamıştır. Türkmenler, Golan Tepeleri'nin bölgenin en verimli arazilerine, birçok akarsu ve diğer su kaynaklarına sahip olduğunu gördükten sonra göçebe yaşamdan yerleşik yaşama geçmiştir.²⁰

Golan Tepeleri şu anda Suriye'nin güney batısında yer alan ve halen İsrail işgali altında bulunan bir bölgedir. Golan'ın etnik yapısına bakıldığında bölge nüfusunu Türkmenlerin yanı sıra Arap ve Çerkezlerin oluşturduğu görülmektedir. 1999 tarihinde yapılan nüfus sayımına göre bölgenin nüfusu 400 bin kişidir. Bu tarihte Türkmenlerin sayısı 100 bin civarındaydı. Yani Türkmenler Golan nüfusunun %25'ini oluşturmaktaydı. Golan'da toplam 20 Türkmen köyü bulunmaktaydı. 1967 Altı Gün

Savaşı sonrasında İsrail işgaline giren bölgedeki tüm topluluklar göçe zorlanmıştır. Halen Suriye'de Golan'dan çıkarılmış 40 bin civarında Türkmen yaşamaktadır. Bu topluluğun bir kısmı Şam merkez geri kalan kısmı da Şam vilayetinin kırsal bölgelerine ve bir kısmı da Humus, Halep illerine yerleşmiştir.²¹

Golan'da İsrail tarafından işgal edilmiş Türkmen köylerinden bazıları şunlardır: Hafr, Rezzaniye, Mugayyir, Kefer Nafak, Ayn Süm-süm, Bobya, Kadiriye, Ahmediye, Gaziniye, Kafar, Ayn Kurra, Murayyun, Ayn Ayşe, Ce-vize, Sindiyana, Allika, Ayn Alak, Hüseyniye. Tamamı Türkmen bu köylerin yanı sıra Cu-veyz gibi Çerkeslerler beraber Türkmenlerin birlikte yaşadığı birkaç köy daha bulunmaktadır.²²

Tablo – 6 Kuneytra'ya Bağlı Türkmen Köy ve Kasabaları (İşgal altındaki Golan Tepeleri'ndeki Türkmenler çoğunlukla Şam'a göç etmiş durumdadır)

İl: Kuneytra (İşgal altındaki Golan Tepelerinde yaşayan Türkmenlerin büyük çoğunluğu Şam şehrine göç etmiştir)	
Eski Türkçe İsmi	Yeni Araplaştırılmış İsmi
Eyn Ayşe	Eyn Ayşe
El Rizeniye	El Rizeniye
Sindiyene El Cedide	Sindiyene El Cedide
Eyn El Sumsum	Eyn El Sumsum
Eyn El Alak	Eyn El Alak
Kefer Nefah	Kefer Nefah
Hafar	Hafar
El Dababiyye	El Dababiyye
El Hışniyye	El Hışniyye
Eyn Zivan	Eyn Zivan
El Kadiriye	El Kadiriye
El Sindiyene	El Sindiyene
Eyn EL Kara	Eyn EL Kara
El Elika	El Elika
El Ahmediye	El Ahmediye
El Mugir	El Mugir
El Hüseyniye	El Hüseyniye
Cuveize	Cuveize
Mumsiye	El Gasseniyye
Medinit El Bas	Medinit El Bas

2.7. Tartus Türkmenleri

Tartus, Osmanlı döneminde Türkmenlerin yerleştirildiği bölgelerden biridir. Daha çok vilayetinin kırsalında yaşamaktadırlar. Tartus kırsalındaki Türkmen köyleri şu şekildedir.

Tablo – 7 Tartus'a Bağlı Türkmen Köy ve Kasabaları

İl: Tartus	İlçe: Sa'ate
Eski Türkçe İsmi	Yeni Araplaştırılmış İsmi
Zok Türkmen	Mitras
Bisitın	Bisitın
Beit Ahmet Fenus	Beit Ahmet Fenus

2.8. Rakka Türkmenleri

Osmanlı döneminde; Rakka veya Budak adı ile bilinen bölgeye ve Halep ile Rakka arasında yer alan Gulap isimli yerleşim yerine çok sayıda Türkmen boyu yerleştirilmiştir. Özellikle 1679 yılında İskan Beyi Feriz Bey komutasında Sivas, Yozgat ve Kahramanmaraş bölgelerinden çok sayıda Türkmen boyu getirilmiştir. Bugün Rakka ili sınırları içinde il merkezinden Türkiye sınırına kadar olan bölgede Türkmen yerleşimi bulunmaktadır. Bu Türkmenler Dulkadiroğulları Devletini kuran Türkmen beylerinin torunlarıdır.

Tablo – 8 Rakka'ya Bağlı Türkmen Köy ve Kasabaları

İl: Rakka	
Eski Türkçe İsmi	Yeni Araplaştırılmış İsmi
Tel Hamam	Tel Hamam
Hamam Türkmen Garbi	Hamam Türkmen Garbi
Menara	Menara
Menera	Menera
Rucim El Cahaş	Rucim El Cahaş
Doğaniye	Doğaniye
Tel Mendo	Tel Mendo
Kantara	Kantara
Yargoy	Yargoy
El Vasita	El Vasita
Cubul Arus	Cubul Arus
Hamam Türkmen Şarki	Hamam Türkmen Şarki
Zeybagiye	Zeybagiye

Demeşliye	Demeşliye
Belva	Belva
El Azize	El Azize
Biratvan	Biratvan
Sırt	Sırt
Tel Fendir	Tel Fendir
Suluk	suluk
Hırbit Zirih	Hırbit Zirih

2.9. Idlib Türkmenleri

Idlib'in Cisir Şugur ilçesinde, şehir merkezinde yer alan Türkmen semtinde ve vilayetin kırsalında Türkmenler yaşamaktadır. Idlib Türkmenleri Reyhanlı Türkmenlerinin uzantısıdır.

Tablo – 9 Idlib'e Bağlı Türkmen Köy ve Kasabaları

İl: Idlib	İlçe: Cisir Şugur
Eski Türkçe İsmi	Yeni Araplaştırılmış İsmi
Vericine	Adneniye
Kesir İde	Sukkeriye
Heyte	Heyte
-	Selhap
Mended	Mended

2.10. Dera Türkmenleri

Türkmenler Dera'ya Osmanlı döneminde Haç yolunun güvenliğini sağlamak amacıyla yerleştirilmiştir. Uzantıları Ürdün'ün içlerine kadar gitmektedir. Ürdün'de de Dera Türkmenlerinin devamı olan yerleşik Türkmen köyleri bulunmaktadır. Bunun yanı sıra Dera şehir merkezinde Türkmenler bulunmaktadır. Dera Türkmenlerinin büyük çoğunluğu Araplaşmıştır.

Tablo – 10 Dera'ya Bağlı Türkmen Köy ve Kasabaları

İl: Dera (Dera'da sadece Türkmenlerin yaşadığı yerleşim birimi bulunmamaktadır. Diğer topluluklarla beraber yaşamaktadırlar)	
Eski Türkçe İsmi	Yeni Araplaştırılmış İsmi
El Hara	El Hara
Neva	Neva
Şih Miskin	Şih Miskin

El Sahva	El Sahva
El Cize	El Cize
Balay	Balay
Barak	Barak
Mearaba	Mearaba
El Hirak	El Hirak
El Gariye	El Gariye
Inhil	Inhil
Maraba	Maraba
Bursa	Bursa

3. Suriye Türkmenlerinin Aşiret, Mezhep ve Nüfus Yapıları

Osmanlı kaynaklarına göre 16. yüzyılda Antakya ve çevresindeki Türklerin aşiret yapıları ve isimleri şu şekildedir:

- Beğ-dilli (Kadirli, Araplı, Bekmişli, Ulaşlı, Karaşihli, Güneçbayraktar, Gazlı)
- Uluyörük İlbeyli (Gavurilli, Şahveli, Tırıklı, Tavli, Ferizli, Kara Taşlı, Doğanlı)
- Barak (Tabur, Kasımlı, Torun, İsalı, Tiryaki, Gökbakan, Mahmutlu)
- Harbendelu
- Bayat
- İnallu
- Köpekli Avşarı
- Gündüzlü Avşarı gibi büyük teşekküllerden ve

Karkın, Kızık, Uç, Boz Geyikli Dedeler, Torun, Yörük, İsabeğli, Sallur Beyli, Şark Evli, Gızıklı, Musabeğli, Karamanlı, Sincar, Karakeçili, Budak, Bayındırlı, Berelli, Acurlu, Kaçılı, Peçenek, Döğer, Kınık, Eymür, Bahadır- lu, Karakoyunlu gibi oymaklar bölgede iskan edilmiştir.²³

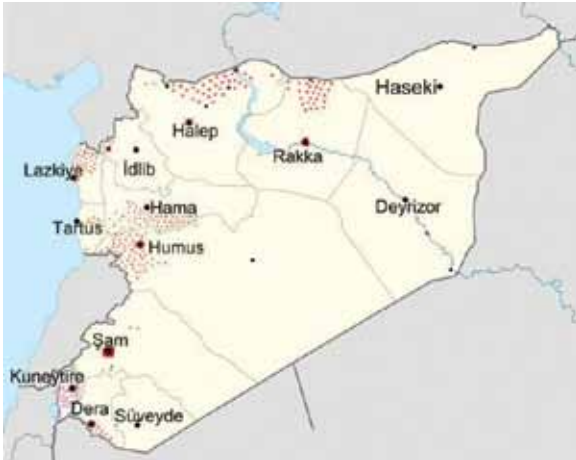
Değişik kaynaklar ve saha çalışmasında elde edilen verilerden yola çıkarak Suriye Türkmenlerinin toplam nüfusu 3,5 milyon civarındadır. Ancak bu rakamın bir bölümü tamamen Araplaşmıştır. Hem Arapça konuşmakta hem de Türkmen olduğunun bilincinde değildir. Geriye kalanın önemli bir kısmı Türkçe bilmemekte ancak Türkmen olduğunun bilincindedir. Geriye kalan 1,5 milyon civarında

Türkmen ise hem Türkçe konuşmakta hem de Türklüğünün farkındadır. Şehirli Türkmenler Araplaşırken kırsalda yaşayan Türkmenler mensubiyet bilincini korumuştur. Çeşitli kaynaklardan elde edilen veriler ve saha çalışmalarına bağlı olarak Suriye Türkmenleri nüfusunun vilayetlere göre dağılımı şu şekildedir.

Tablo – 11 Günümüzde Suriye Türkmenlerinin Vilayetlere Göre Nüfus Dağılımı (Bu rakamlara Türkçe konuşmayan ve Araplaşmış Türkmenler de dahildir)

Şam	460.000
Halep	975.000
Hama	350.000
Humus	835.000
Lazkiye	385.000
Tartus	50.000
Rakka	120.000
Idlib	25.000
Dera	75.000
Kuneytra	50.000
Diğer Bölgeler	175.000
TOPLAM	3.500.000

Burada verilen rakamlara Araplaşmış nüfus da dahildir. Suriye Türkmenlerinin dezavantajı dağınık bir coğrafyada yaşamalarıdır. Irak Türkmenleri gibi belirli bir bölgede toplanmamışlardır. Harita 1’de bölgelere göre Suriye Türkmenlerinin coğrafi dağılımı gösterilmektedir.

Harita – 1 Suriye Türkmenlerinin Yaşadıkları Bölgeler

4. Suriye Türkmenlerinin Sosyal, Siyasal ve Ekonomik Durumu

Suriye Türkmenleri ekonomik olarak genelde alt-orta sınıfta yer almaktadır. Özellikle Halep çevresinde şehirleşmiş, refah düzeyi yüksek olmayan işçi sınıflar göze çarpmaktadır. Ayakkabı sektörünün tamamına yakını Türkmenlerin elindedir ve Türkmen gençleri bu atölyelerde çalışmaktadır. Atölyelerde çalışan gençlerle yapılan görüşmelerde Türkçeyi bildikleri ve Halep şehrini sahiplendikleri gözlemlenmiştir. Türkiye’den gelenlere karşı yakınlık duygusu hissetmektedirler. Birçok Türkmenin Türkiye’de yaşayan akrabaları mevcuttur ve Türkiye’ye gelebilmek bu insanlar son derece önemlidir. Türkiye televizyonları ve özellikle Türkmeneli TV Suriye Türkmenleri için bir gurur vesilesidir. Türkçe’nin ender avantajlarından biri Türk televizyonlarını izleyebilmektir. Bu ülkede yaşayan Türkmenler kendilerini Türkiye’yle o kadar bütünleştirmişlerdir ki Türk futbol takımlarını tutmaktadırlar.

Suriye Türkmenlerinin ekonomik faaliyetlerine bakıldığında, Halep Türkmenlerinin genellikle tarım ve ayakkabı sanayisi ile geçimlerini sağladıkları görülmektedir. Lazkiye ve Tartus Türkmenleri narenciye ve ormancılıkla meşgul olurken Hama ve Humus Türkmenleri hayvancılık ve tarımla uğraşmaktadırlar. Şam’da yaşayan Türkmenler memurluk ve serbest meslek, Rakka ve Dera’da ise tarım başlıca gelir kaynağıdır.

Şehirlerde yaşayan Türkmenlerin eğitimsiz olanları küçük imalat atölyelerinde işçi olarak çalışmaktadır. Bu insanlar yılın belli dönemlerinde, iş yoğunluğuna göre iş bulabilmektedir. Sürekli ve istikrarlı bir işleri yoktur. Bunun yanı sıra şehirde yaşayan memur, bankacı veya özel firmalarda çalışan ve daha iyi koşullara sahip eğitilmiş Türkmenler az sayıda da bulunmaktadır.

Türk ileri gelenlerinin ise gelir düzeyleri yüksektir. Bu gelir düzeyi Türkiye’yle kurdukları eğitim, kültür ve ekonomi bağları sayesinde.

de gerçekleşmiştir. Suriye'nin dış ticaretinde Türkiye'nin oynadığı merkezi rol düşünüldüğünde dil ve kültürü bir fırsat olarak kullanan kişiler üst sınıfa atlayabilmiştir. Saha çalışması sırasında görüşülen Türkmen iş adamları yılın belirli dönemlerinde Türkiye'ye giderek farklı alanlardan mal satın aldıklarını ve bu ürünleri Suriye'de sattıklarını ifade etmiştir. Türk ileri gelenlerinin hemen hepsi feodal köklere sahiptir. Suriye' de verimli toprakları vardır ve hafta sonlarını çiftliklerinde geçirmektedirler.

Türkmenler arasında az sayıda da olsa ekonomik açıdan orta-üst sınıfa mensup kişiler bulunmaktadır. Bu aileler sürekli olarak Türkiye'yi ziyaret etmektedir. Türkiye'de akrabaları, arkadaşları hatta iş ilişkileri bulunmaktadır. Genelde ticaret ve inşaat işleriyle uğraşmaktadırlar. Bunun yanı sıra Halep'in kuzey kesimlerinde zeytinliklere ve bahçelere de sahiptirler.

Hem şehirli hem de kırsalda yaşayan Türkmenlerin ortak noktası eğitim seviyelerinin düşük olmasıdır. Okuma-yazma oranı özellikle kırsalda çok düşüktür. Bunda en önemli neden Türkmenlerin azınlık olarak kabul edilmemesi, Arap çoğunluğun bir parçası sayılması ve kültürel hakların verilmemesidir. Türkmenlerin kendi derneklerini kurma veya sosyal faaliyetler organize etme, milli günlerini kutlama ve kendi düğünlerinde Türkçe türkü söylemeleri bazı bölgelerde yasaklanmıştır. Okula giden ve Arap eğitim sistemine giren bir gencin Araplaşması kaçınılmazdır. Türkiye'de burslu eğitim alan Suriye Türkmenleri de ülkelerine dönmek yerine Türkiye'de kalmayı tercih etmektedir. Bu durumda ülkedeki Türkmen varlığının ve Türkçe'nin korunmasının önündeki en büyük engel Türkmenlerin sistemle bütünleşip dillerini unutmaları olmuştur.

Kimi dönemlerde bazı çıkışlar olsa da genel olarak Türkmenler arasında siyasal bir milliyetçilik gelişmemiştir. Türkmenler arasında tepkisel ve kültürel bir milliyetçilik vardır. Fransa işgali ve sonraki dönemlerde

Türkiye'nin uzantısı olarak görülmüşlerdir. Suriye sisteminin sert yapısı, Türk hareketinin siyasallaşmasını önlemiştir. Ancak özellikle son halk ayaklanması ile beraber uyanışa geçen bir Türkmen milliyetçiliği de görülmektedir. Kendi haklarını aramak, Suriye toplumu içinde kendi benliklerini bulmak ve varlıklarını ispat etme çabası içindedirler. Suriye'deki Türkmenler Irak'taki gelişmelerden de etkilenmiştir. Irak Türkmenlerinin durumu, yaşadıkları yerler, nüfusları, sosyal ve siyasal durumları Suriye Türkmenleri tarafından yakından takip edilmekte, Kerkük'e, Telafer'e, Musul'a, Halep'e, Lazkiye'ye bir Türkmen devletin vilayetleriymiş gibi bakılmaktadır. Saha çalışması sırasında Türkçe bilmeyen fakat aslen Türkmen olan bir mühendis son zamanlardaki milliyetçi hareketlenmelerden etkilendiğini, Türkçe öğrenmeye başladığını ve iş yerindeki Arap kızlardan biriyle değil Türkmen kıızıyla evleneceğini ifade etmiştir. Bu anlayışın daha geniş kitlelere sirayet etmiş olması mümkündür. Türkmenlerin milli kimliklerini korumaları için kendi aralarında gerçekleştirdikleri evlilikler ellerindeki en önemli araçtır. Ancak buna rağmen bu yol yeterince kullanılmamaktadır. Ayrıca Türkmenler arasında bir başka sorun şehirleşen ve sınıf atlayan Türkmenlerin Araplaşması ve Türkmenliği "köylülük" olarak görmeleridir.

Suriye Türkmenlerinin, ülke içindeki gruplarla ilişkileri Irak Türkmenleriyle benzerlik göstermektedir. Tek fark Suriye Türkmenlerinin çok büyük çoğunluğu Sünnidir ve ülkedeki Şii gruplarla pek fazla ilişkileri yoktur. Araplarla aralarında ciddi bir husumet bulunmamasına rağmen çoğunluk Sünni Arap kesimin, Sünni Türkmen nüfusu kendi içinde değerlendiriyor olması sorun yaratabilmektedir. Türkmenler arasında Suriyeli Kürt gruplara karşı bir mesafe söz konusudur.

Sonuç Yerine: Suriye'de Halk Ayaklanması ve Türkmenler

Türkmenler Suriye'de çok geniş bir coğrafyaya dağılmış durumdadır. Bu nüfusa rağmen

Türkmenlerin bugün Suriye siyasetinde yer alamamalarının nedeni yıllardan beri baskı altında yaşamış olmalarıdır. İç bölgelerde ve kırsal kesimlerde yaşayanlar, Türkmen'in ne anlama geldiğini bilmemektedir. Bu kendi kültüründen, tarihinden koparılmanın sonucu gerçekleşmiştir. Fransız mandası döneminde başlayan ve sonrasında da devam eden politikalar sonucu Türkmenler önemli oranda asimile olmuştur. Ancak Ortadoğu'da Tunus'tan başlayıp Suriye'ye kadar esen bağımsızlık rüzgarı Türkmenler arasında Suriye'nin yeni oluşumu içinde etkin bir rol oynama isteği uyandırmıştır.

Suriye Türkmenlerinin bugünkü hedefleri, yeni oluşumda haklarının anayasa çerçevesinde korunmasının sağlanmasıdır. Mevut yönetimde Suriye Türkmenlerine örgütlenme hakkı tanınmamaktadır. Ancak yeni durum Suriye Türkmenleri açısından fırsat sunmaktadır. Suriye'de devrimin başarıya ulaşması durumunda sivil demokratik bir siyasal sistem ortaya çıkabilir. Bu ortam içinde Suriye Türkmenlerinin en büyük beklentisi, yeni anayasada Suriye halkını oluşturan unsurlardan biri olarak yer almaktır. Bunun yanı sıra anadilde eğitim ve diğer sosyal, kültürel hakların verilmesini talep etmektedirler. Esasen bu talepler Türkiye ve Suriye arasında 20 Ekim 1921 tarihinde imzalanan Ankara anlaş-

masında yer almaktadır. Dolayısıyla bu konu Türkiye'nin tarihi sorumluluğudur.

Türkmenler hali hazırda muhalif hareketlerin içinde yer almaktadır. Suriye genelinde Mart 2011 tarihinden Kasım 2011'e kadar 300 civarında Türkmen hayatını kaybetmiştir. Ayrıca yüzlerce kayıp ve tutuklu Türkmen bulunmaktadır. Lübnan sınırındaki iki Türkmen köyü ayaklandıkları gerekçesiyle bombalanmıştır. Gelinen noktada, rejim ve halk arasında barış yolunun kalmadığını görülmektedir. Suriye halkı ve özelinde Türkmenler bu ortam içinde Türkiye'den etkin bir rol beklemektedir. Batı ülkeleri ve İran'a karşı duyulmayan güven Türkiye'ye karşı duyulmaktadır. Türkiye'nin yapmış olduğu açıklamalar Suriye halkını çok etkilemektedir. Bazı bölgelerde yapılan halk gösterilerinde Araplar tarafından çok sayıda Türk bayrağı asılmakta ve Türkçe pankartlar bulunmaktadır. Ancak şu ana kadar tepki yetersiz bulunmaktadır. Türkmenler, Türkiye'nin Suriye'yi ve Türkmenleri dünya gündemine taşımalarını beklemektedir. Suriye'de oluşacak yeni devlet sisteminde Türkmen kimliğinin ve haklarının yeni anayasa çerçevesinde korunması konusunda destek olunması gerekmektedir ancak şu ana kadar Türkmenler için henüz somut adım atılmamıştır.

DİPNOTLAR

- 1 Fatih Kirişcioğlu, “Suriye Türkleri”, *Avrasya Dosyası*, Cilt 2, Sayı 3, Ankara, Sonbahar 1995.
- 2 Ali Sevim, *Suriye ve Filistin Selçukluları Tarihi*, Türk Tarih Kurumu Yayınları, Ankara, 1989.
- 3 Muhammet Hayır Aid, *Golan’da Türkmen Aşretleri*.
- 4 Fatih Kirişcioğlu, “Suriye Türkleri”, *Avrasya Dosyası*, Cilt 2, Sayı 3, Ankara, Sonbahar 1995.
- 5 Ömer Osman Umar, *Türkiye Suriye İlişkileri (1918-1940)*, Fırat Üniversitesi Orta-Doğu Araştırmaları Merkezi Yayınları, Elazığ, 2003.
- 6 Hülya Arslan Erol, “Suriye Colan (Golan) Türkmenleri Ağzı”, *Modern Türklük Araştırmaları Dergisi*, Cilt 6, Sayı 4, Aralık 2009.
- 7 Mustafa Öztürk, “Antakya ve Çevresinde Aşiretlerin İskanı”, *I.Hatay Tarih ve Folklor Sempozyumu*, 3-7, Antakya, 1992.
- 8 Aziz Koluman, Oytun Orhan; Türkiye-Suriye İlişkileri, *Stratejik Analiz*, Sayı 44, Aralık 2003.
- 9 Ali Şamil, “Golan Türkmenlerinin Kaderi”, *21. Yüzyılda Türk Dünyası Jeopolitiği*, Derleyenler: Ümit Özdağ, Yaşar Kalafat, Mehmet Seyfettin Erol; ASAM Yayınları, Ankara, 2003.
- 10 Suriye saha çalışması sırasında yapılan araştırmalar ve gözlemler.
- 11 Suriye saha çalışması sırasında yapılan araştırmalar ve gözlemler.
- 12 Suriye saha çalışması sırasında yapılan araştırmalar ve gözlemler.
- 13 Suriye saha çalışması sırasında yapılan araştırmalar ve gözlemler.
- 14 Suriye saha çalışması sırasında yapılan araştırmalar ve gözlemler.
- 15 Suriye saha çalışması sırasında yapılan araştırmalar ve gözlemler.
- 16 M.Yaşar Durukan, “Sakıncalı Türkler: Ankara’ya söyleyin bizi vatandaş yapsınlar”, *Aksiyon*, Sayı: 480, 16 Şubat 2004.
- 17 Suriye saha çalışması sırasında yapılan araştırmalar ve gözlemler.
- 18 Bayır-Bucak Türkmenleri hakkında daha geniş bilgi için bkz.: Yaşar Kalafat, *Karşılaştırmalı Bayır — Bucak Türkmen Halk İnançları*, Bayır-Bucak Türkleri Kültür ve Dayanışma Derneği Yayınları, Ankara, 1996.
- 19 Suriye saha çalışması sırasında yapılan araştırmalar ve gözlemler.
- 20 Muhammet Hayır Aid, *Golan’da Türkmen Aşretleri*.
- 21 Hülya Arslan Erol, “Suriye Colan (Golan) Türkmenleri Ağzı”, *Modern Türklük Araştırmaları Dergisi*, Cilt 6, Sayı 4, Aralık 2009.
- 22 Ali Şamil, “Golan Türkmenlerinin Kaderi”, *21. Yüzyılda Türk Dünyası Jeopolitiği*, Derleyenler: Ümit Özdağ, Yaşar Kalafat, Mehmet Seyfettin Erol; ASAM Yayınları, Ankara, 2003.
- 23 Faruk Sümer, *Oğuzlar (Türkmenler)/ Tarihleri- Boy Teşkilatı Destanları*, Türk Dünyası Araştırmaları Vakfı Yayınları, Ankara, 1999.

ORSAM AKADEMİK KADROSU

Hasan Kanbolat	ORSAM Başkanı
E. Tümğ. Armağan Kuloğlu	ORSAM Başkanışmanı
Habib Hüzmüzlü	ORSAM Danışmanı, Ortadoğu
Doç. Dr. Harun Öztürkler	ORSAM Danışmanı, Ortadoğu Ekonomileri - Afyon Kocatepe Üni.
Doç. Dr. Özlem Tür	ORSAM Danışmanı, Ortadoğu - ODTÜ
Doç. Dr. Veysel Ayhan	ORSAM Danışmanı, Ortadoğu - Abant İzzet Baysal Üni.
Yrd. Doç. Dr. Esra Pakin Albayrakoğlu	ORSAM Danışmanı, Ortadoğu - Namık Kemal Üni.
Yrd. Doç. Dr. Mehmet Şahin	ORSAM Danışmanı, Ortadoğu - Gazi Üni.
Yrd. Doç. Dr. Serhat Erkmen	ORSAM Danışmanı, Ortadoğu - Ahi Evran Üni.
Dr. Bayram Sinkaya	ORSAM Danışmanı, Ortadoğu - ODTÜ
Dr. Didem Daniş	ORSAM Danışmanı, Ortadoğu - Galatasaray Üni.
Dr. İlyas Kamalov	ORSAM Danışmanı, Avrasya
Dr. Jale Nur Ece	ORSAM Danışmanı, Deniz Emniyeti ve Güvenliğı
Dr. Süreyya Yiğit	ORSAM Danışmanı, Avrasya
Ogün Duru	ORSAM Yönetici Editörü
Bilgay Duman	ORSAM Uzmanı, Ortadoğu
Oytun Orhan	ORSAM Uzmanı, Ortadoğu
Sercan Doğan	ORSAM Uzman Yardımcısı, Ortadoğu
Nebahat Tanriverdi	ORSAM Uzman Yardımcısı, Ortadoğu
Selen Tonkuş Kareem	ORSAM Uzman Yardımcısı, Ortadoğu
Uğur Çil	ORSAM Uzman Yardımcısı, Ortadoğu
Nazlı Ayhan	ORSAM Uzman Yardımcısı, Ortadoğu & Projeler
Leyla Melike Koçgündüz	ORSAM Uzman Yardımcısı, Ortadoğu & Projeler
Göknil Erbaş	ORSAM Uzman Yardımcısı, Karadeniz

ORSAM Su Araştırmaları Programı

Dr. Tuğba Evrim Maden	ORSAM Danışmanı, Hidropolitik, ORSAM Su Araştırmaları Programı - Aksaray Üni.
Dr. Seyâ Kılıç	ORSAM Danışmanı, Hidropolitik, ORSAM Su Araştırmaları Programı - Aksaray Üni.
Kamil Erdem Güler	ORSAM Uzman Yardımcısı, ORSAM Su Araştırmaları Programı
Çağlayan Arslan	ORSAM Uzman Yardımcısı, ORSAM Su Araştırmaları Programı

ORSAM DANIŞMA KURULU

Dr. İsmet Abdülmecid	Irak Danıştay Eski Başkanı
Prof. Dr. Muhamad Al Hamdani	Irak'ın Ankara Büyükelçiliğı Kültür Müsteşarı
Prof. Dr. Hayati Aktaş	KTÜ Uluslararası İlişkiler Bölüm Başkanı
Prof. Dr. Dorayd A. Noori	Irak'ın Ankara Büyükelçiliğı Kültür Müsteşarı Yardımcısı
Yrd. Doç. Dr. Esra Pakin Albayrakoğlu	ORSAM Ortadoğu Danışmanı, Namık Kemal Üniversitesi
Hasan Alsancak	BP & BTC Türkiye, Enerji Güvenliğı Direktörü
Prof. Dr. Meliha Benli Altunışık	ODTÜ Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürü
Prof. Dr. Ahat Andican	Devlet Eski Bakanı, İstanbul Üniversitesi
Prof. Dr. Tayyar Arı	Uludağ Üniversitesi U.İ.B. Başkanı
Prof. Dr. Mustafa Aydın	Kadir Has Üniversitesi Rektörü
Prof. Dr. Ali Arslan	İstanbul Üniversitesi
Doç. Dr. Ersel Aydınlı	Bilkent Üniversitesi Fulbright Genel Sekreteri
Başar Ay	Türkiye Tekstil Sanayii İşveren Sendikası Genel Sekreteri
Doç. Dr. Veysel Ayhan	ORSAM Ortadoğu Danışmanı, Abant İzzet Baysal Üniversitesi
Prof. Dr. Hüseyin Bağcı	ODTÜ U.İ.B. Başkanı
İtir Bağdadi	İzmir Ekonomi Üniversitesi
Yrd. Doç. Dr. Ersan Başar	KTÜ Deniz Ulaştırma ve İşletme Mühendisliğı Bölüm Başkanı
Prof. Dr. İdris Bal	Polis Akademisi ve Turgut Özal Üniversitesi
Kemal Beyatlı	Irak Türkmen Basın Konseyi Başkanı
Barbaros Binicioğlu	Ortadoğu Danışmanı
Prof. Dr. Ali Birinci	Türk Tarih Kurumu Başkanı
Doç. Dr. Mustafa Budak	Başbakanlık Devlet Arşivleri Gen. Md. Yrd.
E. Hava Orgeneral Ergin Celasin	23. Hava Kuvvetleri Komutanı
Doç. Dr. Mitat Çelikpala	Kadir Has Üniversitesi U.İ.B. Başkanı
Prof. Dr. Gökhan Çetinsaya	İstanbul Şehir Üniversitesi Rektörü
Dr. Didem Daniş	ORSAM Ortadoğu Danışmanı, Galatasaray Üniversitesi
Dr. Jale Nur Ece	ORSAM Danışmanı, Deniz Emniyeti ve Güvenliğı
Prof. Dr. Volkan Ediger	İzmir Ekonomi Üniversitesi
Prof. Dr. Cezmi Eraslan	Başbakanlık Atatürk Araştırma Merkezi Başkanı
Prof. Dr. Çağrı Erhan	Ankara Üniversitesi, ATAUM Müdürü
Yrd. Doç. Dr. Serhat Erkmen	ORSAM Ortadoğu Danışmanı, Ahi Evren Üniv. U.İ.B. Başkanı
Dr. Amer Hasan Fayyadh	Bağdat Üniv. Siyaset Bilimi Fakültesi Dekanı

Osman Göksel
Timur Göksel
Numan Hazar
Habib Hürmüzlü
Doç. Dr. Pınar İpek
Dr. İlyas Kamalov
Doç. Dr. Hasan Ali Karasar
Selçuk Karaçay
Doç. Dr. Z. Nilüfer Karacasulu
Arslan Kaya
Doç. Dr. Şenol Kantarcı
Dr. Hicran Kazancı
İzzettin Kerküklü
Doç. Dr. Mustafa Kibaroğlu
E. Tümgeneral Armağan Kuloğlu
Prof. Dr. Erol Kurubaş
Prof. Dr. Mosa Aziz Al-Mosawa
Prof. Dr. Aleksandr Knyazev
Prof. Dr. Mahir Nakip
Doç. Dr. Tarık Oğuzlu
Murat Özçelik
Doç. Dr. Harun Öztürkler
Prof. Dr. Çınar Özen
Dr. Bahadır Pehlivantürk
Prof. Dr. Suphi Saatçi
Ersan Sarıkaya
Prof. Dr. Viktor Panin
Yrd. Doç. Dr. Mehmet Şahin
Doç. Dr. İbrahim Sirkeci
Bayram Sinkaya
Mehmet Şüküroğlu
Dr. İrina Svistunova
Dr. Aleksandr Sotnichenko
Doç. Dr. Oktay Tanrısever
Prof. Dr. Erol Taymaz
Prof. Dr. Sabri Tekir
Dr. Gönül Tol
Doç. Dr. Özlem Tür
M. Rağıp Vural
Prof. Dr. Türel Yılmaz Şahin
Prof. Dr. Vatanyar Yagya
Dr. Süreyya Yiğit

BTC ve NABUCCO Koordinatörü
Beyrut Amerikan Üniversitesi Öğretim Üyesi
Emekli Büyükelçi
ORSAM Ortadoğu Danışmanı
Bilkent Üniversitesi
ORSAM Avrasya Danışmanı
Bilkent Üniversitesi
Vodafone Genel Müdür Yardımcısı
Dokuz Eylül Üniversitesi U.İ.B.
KPMG, Yeminli Mali Müşavir
Kırıkkale Üniversitesi
ITC Türkiye Temsilcisi
Kerkük Vakfı Başkanı
Bilkent Üniversitesi
Başdanışman
Kırıkkale Üniversitesi U.İ.B. Başkanı
Bağdat Üniversitesi Rektörü
Rus Slav Üniversitesi (Bişkek)
Ahmet Yesevi Üniversitesi Rektör Vekili
Bilkent Üniversitesi
Türkiye Cumhuriyeti Bağdat Büyükelçisi
ORSAM Ortadoğu Danışmanı, Afyon Kocatepe Üniversitesi
Ankara Üniversitesi S.B. Enstitüsü Müdürü
TOBB ETÜ
Kerkük Vakfı Genel Sekreteri
Türkmeneli TV-Kerkük Haber Ajansı Türkiye Temsilcisi
Pyatigorsk Üniversitesi
ORSAM Ortadoğu Danışmanı, Gazi Üniversitesi
Regent's College, Londra, Birleşik Krallık
ORSAM Ortadoğu Danışmanı, ODTÜ
Enerji Uzmanı
Moskova U.İ. Devlet Üniversitesi
St. Petersburg Üniversitesi
ODTÜ
ODTÜ Kuzey Kıbrıs Kampüsü Rektör Yrd.
İzmir Üniversitesi İ.İ.B.F. Dekanı
MEI Türkiye Direktörü
ORSAM Ortadoğu Danışmanı, ODTÜ
2023 Dergisi Yayın Koordinatörü
Gazi Üniversitesi
St. Petersburg Şehir Parlamentosu Milletvekili, St. Petersburg Üni.
ORSAM Avrasya Danışmanı

ORTADOĞU ETÜTLERİ YAYIN KURULU

Meliha Benli Altunışık
Bülent Aras
Tayyar Arı
İlker Aytürk
Recep Boztemur
Katerina Dalacoura
F. Gregory Gause
Fawaz Gerges
Ahmet K. Han
Raymond Hinnebusch
Rosemary Hollis
Bahgat Korany
Peter Mandaville
Emma Murphy

ODTÜ
Dış İşleri Bakanlığı SAM Başkanı
Uludağ Üniversitesi
Bilkent Üniversitesi
ODTÜ
Londra Ekonomi Üniversitesi
Vermont Üniversitesi, ABD
Londra Ekonomi Üniversitesi
İstanbul Üniversitesi
St. Andrews Üniversitesi, Birleşik Krallık
City Üniversitesi, Birleşik Krallık
Durham Üniversitesi, Birleşik Krallık
George Mason Üniversitesi, ABD
Durham Üniversitesi, Birleşik Krallık

ORTADOĞU ANALİZ YAYIN KURULU

Prof. Dr. Meliha Benli Altunışık
Hasan Kanbolat
Doç. Dr. Hasan Ali Karasar
Yrd. Doç. Dr. Serhat Erkmen

ODTÜ Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürü
ORSAM Başkanı
Bilkent Üniversitesi U.İ.B.
ORSAM Danışmanı, Ahi Evran Üniv. U.İ.B. Başkanı

Mithatpaşa Caddesi 46/4 Kızılay/Ankara
Tel: 0(312) 430 26 09 Fax: 0 (312) 430 39 48
www.orsam.org.tr, orsam@orsam.org.tr